

รูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา
บริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ

A Model of Promoting Border Trade between Thailand and
Cambodia in the area of Chong Sa-ngam Srisaket Province

บัณฑิต เพิ่มบุญ¹ จิตรกร โพธิ์งาม² และกิติรัตน์ สีหพันธ์³

Bundit Permboon¹, Jitrakorn Po-ngam² and Kitirat Sihaban³

Received : July 30, 2019; Revised : August 14, 2019; Accepted : August 16, 2019

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนบริเวณช่องสง่า จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) หลักการ คือ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนและผู้ประกอบการ ในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่า ในด้านส่งเสริมความสามารถ และการอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดการค้าชายแดน และการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อการส่งเสริมการค้าชายแดนด้านการส่งเสริมความสามารถและการ

¹สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Regional Development Strategies, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand; e-mail : bundit.pg59@ubru.ac.th

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand; e-mail : jpo-ngam@hotmail.com

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University; e-mail : Kitiratsihaban@gmail.com

อำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดการค้าชายแดน และการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย 3.1) การส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ โดยการพัฒนาความรู้ การบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพการค้าและบริการ การจัดทำบัญชี การทำกำไรและการขยายกิจการ การพึ่งตนเอง การลดความเสี่ยงและการประกันภัย การพัฒนาศักยภาพและแรงจูงใจบุคลากร การจัดหาเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ 3.2) การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ โดยการอำนวยความสะดวกทางธุรกิจ การพัฒนากฎหมายให้สะดวกต่อธุรกิจ การเตรียมพร้อมด้านกฎหมาย การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและโลจิสติกส์ การลดขั้นตอนการผ่านแดน การรักษาความปลอดภัย และการประสานความร่วมมือของสองประเทศ 3.3) การพัฒนาตลาดการค้าชายแดน โดยการส่งเสริมการคมนาคม และการจราจร การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมภูมิทัศน์ การประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก 3.4) การพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน โดยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาการค้าโดยหน่วยงานรัฐบาล การพัฒนาด้านการค้าสู่ระดับสากล การกระตุ้นการลงทุนการค้าชายแดน และการส่งเสริมการเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชา และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ผู้ประกอบการต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามรูปแบบอย่างเต็มความสามารถ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความจริงจังในการส่งเสริมการค้าชายแดนและประสานความร่วมมือระหว่างกัน และภาครัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านนโยบายงบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน

คำสำคัญ (Keywords) : การส่งเสริมการค้าชายแดน, การค้าระหว่างประเทศ, ช่องสง่า จังหวัดศรีสะเกษ

Abstract

The research aimed to study a model of promoting border trade between Thailand and Cambodia in the area of Chong Sa-ngam Srisaket province. The target group, randomized by purposive sampling, consisted of 60 participants cooperating in the border trade in the area of Chong Sa-ngam. The research instruments were questionnaires, focus groups and model evaluation. Collected data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis. The research findings were as follows: The model comprised 4 elements including principle, objective, operation and success condition. 1) Principle referred to the participation of the participants in the promoting border trade between Thailand and Cambodia in the area of Chong

Sa-ngam in promoting the ability and facilitation of entrepreneurs, border trade market development and development of border trade potential. 2) Objective was to promoting border trade in the aforementioned aspects. 3) Operation consisted of: 3.1) the ability of entrepreneurs promoted by knowledge development, management, development of trade and service potential, accounting profitability and business expansion, self-reliance, risk reduction and insurance, personnel development and motivation, financing, marketing promotion and creating a collaborative network; 3.2) the facilitation of entrepreneurs promoted by business facilitation, legal development and preparation, Infrastructure system development, transportation and Logistics, reducing the border process, security and coordination of the two countries; 3.3) border trade market development promoted by transport and traffic promotion, cleanliness, security, landscape promotion, public relations, promoting facilities; 3.4) development of border trade potential promoted by promoting international cooperation, trade development by government agencies, development of the international trade checkpoint, stimulating border trade investment, promotion of investment in Cambodia. 4) Success conditions involved the following: the entrepreneurs must cooperate in the implementation of the model in full capacity, relevant agencies are serious in promoting border trade and coordinating cooperation, and the government must support both policy, budget, personnel and infrastructure.

Keywords : Promoting Border Trade, International Trade, Chong Sa-Ngam Si SaKet Province

บทนำ (Introduction)

นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาหลังจากยุคสงครามเย็นสิ้นสุดลง ทั่วโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นการส่งออกส่งผลให้มีการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเข้าสู่ยุคของความร่วมมือโดยเฉพาะการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค การรวมกลุ่มเศรษฐกิจที่สำคัญต่อประเทศไทย ได้แก่ การรวมกลุ่มในภูมิภาคเอเชีย และการเป็นประชาคมอาเซียนในปี รวมทั้งกรอบความร่วมมือเอเชีย-แปซิฟิก กรอบ

ความร่วมมืออนุภูมิภาค : ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี - เจ้าพระยา - แม่โขง (ACMECS) และ โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ คือ กัมพูชา-จีน-พม่า-ลาว-เวียดนาม-ไทย หรือหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ (GMS-EC) ในการพัฒนา โครงข่ายโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจในเส้นทาง 3 เส้นทางหลัก ได้แก่ การพัฒนาแนว พื้นที่เศรษฐกิจเหนือ-ใต้ เชื่อมโยง ไทย-พม่า-ลาว-จีน การพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก- ตะวันตก เชื่อมโยง พม่า-ไทย-ลาว-เวียดนาม และการพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตอนใต้ เชื่อมโยง ไทย กัมพูชา และเวียดนามประกอบกับพัฒนาทั้งจุดผ่านแดนถาวร ตลอดจนได้มีการส่งเสริม ศักยภาพตลาดการค้าตามแนวชายแดนทั้งระบบตามแนวชายแดนของประเทศควบคู่ไปด้วย (Kwunnate and Orachun, 2013 : 1)

ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบจากการเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่ นอกจากจะสามารถทำการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบปกติที่มีการนำเข้าและส่งออกทางเรือและ ทางอากาศยานแล้ว ก็ยังสามารถทำการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกันถึง 4 ประเทศ คือ สหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา และมาเลเซีย ที่มี แนวเขตแดนยาวประมาณ 5,640 กิโลเมตร จึงทำให้เกิดการค้าการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเรียก กันว่า “การค้าชายแดน” ผ่านทั้งช่องทางการค้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย ได้แก่ จุดผ่านแดนถาวร จุด ผ่านแดนชั่วคราว จุดผ่อนปรน และช่องทางการค้าที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ปัจจุบันการค้าชายแดน มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากสภาพเศรษฐกิจของแต่ละประเทศเจริญเติบโตขึ้น และจากนโยบายของ รัฐบาลในการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมให้มีความร่วมมือทาง เศรษฐกิจระหว่างกัน ก่อให้เกิดกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในระดับทวิ ภาควิชาและพหุภาคี รวมทั้งระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาที่มีความสัมพันธ์กันมาอย่างยาวนาน เนื่องจากมีพรมแดนที่ติดกัน โดยแบ่งเป็นพรมแดนด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ และพรมแดนด้านทิศตะวันออก 3 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว จันทบุรี และตราด ซึ่งมีจุดการค้าชายแดนคือจุดผ่านแดนถาวรและจุดผ่อนปรน ซึ่งจุด การค้าชายแดนที่สำคัญคือ จุดผ่านแดนถาวรคลองลึก จังหวัดสระแก้ว รองลงมาคือจุดผ่านแดน ถาวรบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด จุดผ่านแดนถาวรบ้านแหลมและจุดผ่านแดนบ้านผักกาด จังหวัด จันทบุรี และจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ตามลำดับ (Department of Foreign Trade, 2014) นอกจากนี้ก็ยังมีด่านถาวรช่องสง่าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่แนวโน้มการค้า ชายแดนเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดศรีสะเกษเป็น 1 ใน 7 จังหวัดชายแดนที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชา ด้านจังหวัดอุตรดิตถ์และจังหวัดพระวิหาร มีช่องทางติดต่อกันตามแนวชายแดน 7 ช่องทาง ได้แก่ ช่องตาเฒ่า ช่องคำผกา ช่องโพนยั้ง ช่องโดนเอนาว์ ในเขตอำเภอกันทรลักษ์ ช่องพระพลัย ในเขตอำเภอขุนหาญ ช่องสะบัก และช่องสง่างา ในเขตอำเภอภูสิงห์ โดยเฉพาะจุดผ่านแดนช่องสง่างานั้นเป็นช่องทางการค้าที่สำคัญ ส่วนช่องอื่นนั้นใช้สำหรับการสัญจรเท่านั้น โดยจุดผ่านแดนช่องสง่างานี้ได้มีการเปิดเป็นจุดผ่านแดนถาวรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ทำให้เกิดเป็นเมืองคู่ค้าที่สำคัญระหว่างจังหวัดศรีสะเกษกับจังหวัดเสียมเรียบและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดพระวิหาร และยังเป็นพื้นที่เป้าหมายสำคัญตามแผนนโยบายยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือ ECS ในการพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงระหว่างประเทศไทย กัมพูชา เวียดนามและลาว ซึ่งจะทำให้มีการติดต่อคมนาคมระหว่างกันไปมาอย่างสะดวกมากขึ้น นอกจากนี้จังหวัดศรีสะเกษกับจังหวัดเสียมเรียบได้พัฒนาความสัมพันธ์เป็นเมืองคู่มิตร (Sister Cities) ตามยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจจิรวดี เจ้าพระยา แม่น้ำโขง หรือ ACMECS ที่ได้มีการแลกเปลี่ยนร่วมมือกันพัฒนาในด้านต่าง ๆ สำหรับการค้าขายบริเวณจุดผ่านแดนถาวรช่องสง่างานี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นและจำเป็นเพื่อการค้าขายภายในประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดเสียมเรียบนั้นอยู่ในช่วงการพัฒนาธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทำให้มีการซื้อสินค้าประเภทวัสดุก่อสร้าง น้ำมันเชื้อเพลิง และสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยจำนวนมาก ส่วนไทยก็ใช้ประเทศกัมพูชาเป็นตลาดรองรับการกระจายตัวของสินค้าที่ผลิตออกมา (Chanyasuthiwong, 2013 : 2-4) จากความสำคัญดังกล่าวทำให้มีการส่งเสริมการค้าชายแดนจากหน่วยงานภาครัฐ

กระทรวงพาณิชย์ได้พยายามส่งเสริมการค้าชายแดนโดยการพัฒนาในด้านการอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานการเพิ่มพูนสิทธิประโยชน์ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน การอำนวยความสะดวกด้านแรงงานต่างด้าว การสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน โดยได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าชายแดน การส่งเสริมการใช้สิทธิประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้มีการส่งเสริมพัฒนาสร้างเครือข่ายให้กับนักธุรกิจไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้มีการพบปะสร้างความใกล้ชิดในการดำเนินธุรกิจระหว่างกัน การส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน และมีบทบาทนำทางด้านการค้าในกรอบความร่วมมือทั้งระดับภูมิภาค และอนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมการค้าชายแดนมีความคล่องตัวมากขึ้น (Department of Foreign Trade, 2014)

แต่พบว่าธุรกิจการค้าชายแดนของไทยยังไม่สามารถเติบโตได้อย่างเต็มที่จากปัญหาและอุปสรรคในด้านกฎ ระเบียบ กฎหมาย ความล่าช้าและซ้ำซ้อนของหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการขาดความรู้

เรื่องการบริหารจัดการ การปรับปรุงประสิทธิภาพและมาตรฐานการผลิต แรงงานมีอัตราการค้าออกสูงและขาดความชำนาญด้านภาษา ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ขาดข้อมูลข่าวสาร เรื่องแหล่งเงินทุนและความรู้ในการเขียนแผนธุรกิจ สินค้ามีการลอกเลียนแบบสูงมาก ขาดความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ ขาดความเป็นเอกลักษณ์ แข่งขันกันเองสูง ขาดการรวมกลุ่มในการสร้างแนวร่วมและพันธมิตรในการประกอบธุรกิจ และขาดอำนาจการต่อรอง (Tongkead, 2011: 3) โดยเฉพาะการค้าชายแดนบริเวณช่องสะงำนั้นได้ประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เช่น ความไม่สะดวกในการเคลื่อนย้ายสินค้าผ่านด่านช่องสะงำ แนวเขตชายแดนยังไม่ชัดเจนทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจ อัตราภาษีสินค้าส่งออกไปยังกัมพูชาไม่ชัดเจน การขาดความเข้าใจกันในการทำธุรกิจระหว่างกัน การขาดสิ่งอำนวยความสะดวกบริเวณด่านชายแดน ประเทศกัมพูชายังไม่มีระบบธนาคารที่เป็นมาตรฐานจึงทำให้การค้าระหว่างผู้ประกอบการไทยกับกัมพูชายังไม่สะดวก ภาวะเปียบและขั้นตอนการนำเข้าส่งออกของประเทศกัมพูชามีความซับซ้อน ลำช้า ใช้เอกสารประกอบมาก มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ผู้ประกอบการประสบปัญหาการใช้ภาษาในการสื่อสาร เจื่อนไขทางด้านการค้าและธุรกิจระหว่างประเทศ การขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้าในสื่อท้องถิ่น การขาดการวางแผนธุรกิจของผู้ประกอบการ การขาดทักษะในการบริหารธุรกิจของผู้ประกอบการ ความล่าช้าของนโยบายรัฐบาลในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบการค้าชายแดนของผู้ประกอบการ กฎระเบียบให้การค้าชายแดนช่องสะงำให้มีความไม่คล่องตัว และการขาดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ (Srisaket Provincial Commercial Office, 2019 : 7-8) ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขโดยการส่งเสริมการค้าชายแดนบริเวณช่องสะงำ

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวร่วมกับการที่ผู้วิจัยเป็นนักธุรกิจของจังหวัดศรีสะเกษ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา บริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำผลการวิจัยนี้มาเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการลงทุนการค้าชายแดน นักธุรกิจและประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชายแดน ที่จะส่งผลต่อการกระจายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 60 คน ประกอบด้วยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานพาณิชย์จังหวัด หอการค้าจังหวัด ศาลากลางจังหวัดศรีสะเกษ และผู้ประกอบการค้าชายแดนบริเวณช่องสะงำ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มเป้าหมายตอบ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2. ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ เป็นระยะของการพัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่มเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษของทั้งประเทศไทยและกัมพูชา จำนวน 15 คน ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัด รองประธานหอการค้าจังหวัด พาณิชย์จังหวัด ศาลากลางจังหวัด และนักวิชาการ เครื่องมือที่ใช้คือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะงำจังหวัดศรีสะเกษ และผู้วิจัยบันทึกข้อมูลด้วย

อุปกรณ์บันทึกภาพ อุปกรณ์บันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสังเคราะห์ผลที่ได้ตามกรอบของเนื้อหา

3. ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเป้าหมายคือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องการค้าระหว่างประเทศจำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเอกสารรูปแบบและการประเมินไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปรผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามวิธีวิจัยดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษพบว่าสภาพการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการค้าชายแดนช่องสง่า อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.47$) รองลงมาคือสภาพของตลาดการค้าชายแดนช่องสง่าและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการค้าชายแดนช่องสง่า ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ และศักยภาพการค้าชายแดนของผู้ประกอบการ อยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 3.34$) จากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปร่างรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 2

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบคือ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และผู้ประกอบการ ในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ ในด้านความสามารถของผู้ประกอบการ ด้านการอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ ด้านการพัฒนาตลาดบริเวณด้านการค้าชายแดน และด้านการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน

ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษในด้านความสามารถของผู้ประกอบการ การอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดบริเวณด้านการค้าชายแดน และการพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน 3) การดำเนินการ ประกอบด้วย 3.1) การส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาความรู้ การส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพการค้าและบริการ การส่งเสริมความสามารถในการจัดทำบัญชี การทำกำไรและการขยายกิจการ การส่งเสริมความสามารถในการพึ่งตนเอง การลดความเสี่ยงและการประกันภัย การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจบุคลากร การส่งเสริมการจัดหาและการบริหารจัดการเงินลงทุน การส่งเสริมด้านการตลาด และการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือ 3.2) การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจการค้า การพัฒนากฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้สะดวกต่อการดำเนินธุรกิจ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ การลดขั้นตอนการผ่านแดน การรักษาความปลอดภัยและสิ่งผิดกฎหมายบริเวณเขตการค้าชายแดน และการประสานความร่วมมือของสองประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า 3.3) การพัฒนาตลาดการค้าบริเวณด้านชายแดน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมการคมนาคมและการจราจรของตลาด การรักษาความสะอาดภายในบริเวณตลาด การรักษาความปลอดภัยบริเวณตลาด การส่งเสริมภูมิทัศน์ของตลาด การประชาสัมพันธ์ตลาด และการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในตลาด 3.4) การพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา การพัฒนาการค้าชายแดนโดยหน่วยงานของรัฐบาล การพัฒนาด้านการค้าชายแดนสู่ระดับสากล การกระตุ้นการลงทุนการค้าชายแดน และการส่งเสริมการเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชา และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ผู้ประกอบการต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามการดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการส่งเสริมการค้าชายแดน และมีการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกัน และภาครัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งในด้านนโยบาย งบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐาน จากนั้นนำองค์ประกอบร่างรูปแบบฯ ที่ได้ไปทำเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 3

3. ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ มีความเหมาะสมใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบแล้วพบว่าหลักการของรูปแบบ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) สำหรับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) สำหรับการดำเนินการของรูปแบบ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) และเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. สภาพการค้ำขายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ

พบว่าสภาพการค้ำขายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากขาดการส่งเสริมอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งผู้ประกอบการก็ยังไม่มีความพร้อมเพียงพอที่จะทำให้ช่องสะง่ามีสภาพทางเศรษฐกิจการค้าเจริญเติบโตเหมือนด้านการค้ำขายแดนอื่น สอดคล้องกับการศึกษาของ Shikodkaew (2013 : 82-86) ที่พบว่าศักยภาพด้านการค้ำขายแดนของผู้ประกอบการในจังหวัดเชียงรายอยู่ในระดับปานกลาง

2. รูปแบบการส่งเสริมการค้าขายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย

2.1 หลักการ พบว่าหมายถึง การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และผู้ประกอบการค้าบริเวณชายแดน ในการส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ การอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดบริเวณด้านการค้ำขายแดน และการพัฒนาศักยภาพการค้าขายแดน เนื่องจากการค้าบริเวณชายแดนจะมีความก้าวหน้าและเจริญเติบโตได้นั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและมีความครอบคลุมทั้งในด้านการเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ การอำนวยความสะดวกข้ออุปสรรคต่าง ๆ ให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดให้เข้าสู่ระดับมาตรฐาน และการพัฒนาศักยภาพของการค้าบริเวณชายแดนด้วยการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยและความร่วมมือจากฝ่ายประเทศกัมพูชา

2.2 วัตถุประสงค์ พบว่าประกอบด้วย เพื่อส่งเสริมการค้าขายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสะง่าจังหวัดศรีสะเกษ ในด้านความสามารถของผู้ประกอบการ การอำนวยความสะดวกผู้ประกอบการ การพัฒนาตลาดบริเวณด้านการค้ำขายแดน และการพัฒนาศักยภาพ

การค้าชายแดน เนื่องจากการที่จะทำให้การค้าชายแดนมีความเจริญเติบโตและก้าวหน้าได้นั้นสิ่งสำคัญอันดับแรกคือผู้ประกอบการต้องมีความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวกับการค้าอย่างรอบด้านทั้งในด้านความรู้ การบริหารจัดการ การค้าและบริการ การจัดทำบัญชี การขยายกิจการ การพึ่งตนเอง การลดความเสี่ยง การพัฒนาศักยภาพและสร้างแรงจูงใจบุคลากร การจัดหาและบริหารเงินลงทุน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ประการต่อมาคือต้องมีการอำนวยความสะดวกทางด้านธุรกิจ การค้าให้กับผู้ประกอบการ การพัฒนากฎหมายให้สะดวกต่อการดำเนินธุรกิจ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย โครงสร้างพื้นฐาน ระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ การลดขั้นตอนการผ่านแดน การรักษาความปลอดภัยและสิ่งผิดกฎหมาย และการประสานความร่วมมือของสองประเทศ ประการต่อมาคือการพัฒนาตลาดการค้าบริเวณด้านชายแดนในสิ่งต่าง เช่น การคมนาคมและการจราจร การรักษาความสะอาด การรักษาความปลอดภัย การส่งเสริมภูมิทัศน์ให้สวยงาม การประชาสัมพันธ์ และการมีสิ่งอำนวยความสะดวก และประการต่อมาคือการพัฒนาศักยภาพการค้าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาการค้าโดยหน่วยงานของรัฐบาล การพัฒนาการค้าสู่ระดับสากล การกระตุ้นการค้าชายแดน และส่งเสริมการลงทุนในประเทศ กัมพูชา

2.3 การดำเนินการ พบว่าประกอบด้วยดำเนินการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.3.1 การส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาความรู้ การส่งเสริมความสามารถในการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพการค้าและบริการ การส่งเสริมความสามารถในการจัดทำบัญชี การทำกำไรและการขยายกิจการ การส่งเสริมความสามารถในการพึ่งตนเอง การลดความเสี่ยงและการประกันภัย การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากร การส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจบุคลากร การส่งเสริมการจัดหาและการบริหารจัดการเงินลงทุน การส่งเสริมด้านการตลาด และการส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือ เนื่องจากความสามารถของผู้ประกอบการเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการค้าชายแดนให้มีความเจริญเติบโตและมีความยั่งยืน ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมความสามารถผู้ประกอบการในหลายๆด้านที่มีความสอดคล้องกับบริบทของการค้าชายแดนทั้งการพัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ที่จำเป็นสำหรับการค้าชายแดน ความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อควมมีประสิทธิภาพของธุรกิจ ความสามารถทางการค้าและบริการเพื่อยกระดับการค้าบริการให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและสร้างรายได้ การจัดทำบัญชีเพื่อความสามารถในการวางแผนและการควบคุมค่าใช้จ่าย การพึ่งตนเองและการลดความเสี่ยงเพื่อความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจและเพิ่มอำนาจการต่อรอง การพัฒนาศักยภาพและ

สร้างแรงจูงใจบุคลากรเพื่อเพิ่มความสามารถในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน การจัดหาและบริหารเงินลงทุนเพื่อเพิ่มความสามารถในการขยายกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความร่วมมือทางการค้า สอดคล้องกับการศึกษาของ Pumreuang (2016 : 134-135) ที่พบว่า การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การเสริมสร้างผู้ประกอบการและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน การส่งเสริมการผลิตและบริการให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายความร่วมมือ เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การค้าตลาดชายแดนไทย-เมียนมาร์ ด้านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และการศึกษาของ Jirratsathit (2017 : 197-204) ที่พบว่า การสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้ประกอบการ การพัฒนาผู้ประกอบการ และการสร้างความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการ เป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย

2.3.2 การอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประกอบการ มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอำนวยความสะดวกทางธุรกิจการค้า การพัฒนากฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้สะดวกต่อการดำเนินธุรกิจ การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาระบบคมนาคมและโลจิสติกส์ การลดขั้นตอนการผ่านแดน การรักษาความปลอดภัยและสิ่งผิดกฎหมายบริเวณเขตการค้าชายแดน และการประสานความร่วมมือของสองประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า เนื่องจากการที่จะทำให้การค้าชายแดนมีความคล่องตัว เต็มไปด้วยประสิทธิภาพและสามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการมาดำเนินธุรกิจการค้าชายแดนได้นั้นผู้ประกอบการจะต้องได้รับการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของการค้าชายแดนทั้งการอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจในด้านต่าง ๆ การพัฒนากฎหมายให้เกิดประโยชน์ การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน การลดขั้นตอนผ่านแดน การให้ความปลอดภัย และการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่จะนำไปเพื่อให้ผู้ประกอบการมีความสะดวกและความมั่นใจ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Hummel and Schaur (2013 : 2935-2959) ที่พบว่า การขนส่งที่มีความเหมาะสมจะเพิ่มโอกาสในการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างประเทศให้มากขึ้นและการศึกษาของ Kongkham (2015 : 81-84) ที่พบว่า การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และการคมนาคม และการปรับปรุงกฎหมายการนำเข้า-ส่งออก เป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการพัฒนาการประกอบธุรกิจในเขตการค้าชายแดนไทย-ลาว ในอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา และการศึกษาของ Sawangphatthanakul (2016 : 98-99) ที่พบว่า การปรับปรุงระบบภาษีและขั้นตอนการนำเข้า-ออกสินค้าให้มีความสะดวกรวดเร็ว เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดนแม่สาย-ท่าขี้เหล็ก จังหวัดเชียงราย

2.3.3 การพัฒนาตลาดการค้าบริเวณด่านชายแดน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมการคมนาคมและการจราจรของตลาด การรักษาความสะอาดภายในบริเวณตลาด การรักษาความปลอดภัยบริเวณตลาด การส่งเสริมภูมิทัศน์ของตลาด การประชาสัมพันธ์ตลาด และการส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในตลาด เนื่องจากการจะดึงดูดผู้ขายให้มาเข้าร่วมดำเนินกิจการตลาดการค้าชายแดนและดึงดูดผู้ซื้อซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสนับสนุนการค้าให้มาเยี่ยมเยือนและจับจ่ายสินค้าที่จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการดำรงอยู่ของตลาดได้นั้น ตลาดต้องมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งความสะดวกในการเดินทาง ความสะอาดอนามัย ความปลอดภัยเพื่อความมั่นใจ ภูมิทัศน์ที่มีความสวยงามและเป็นระเบียบ การประชาสัมพันธ์เพื่อการรับรู้ข้อมูลของผู้มาเยือน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะสร้างความประทับใจให้ผู้มาเยือน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kanrak (2015 : 35-43) ที่พบว่าปัจจัยการพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา ช่องจอม จังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วย การพัฒนาในด้านการคมนาคมและการจราจร ด้านความสะอาด ด้านภูมิทัศน์ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการศึกษาของ Karaket (2016 : 81-82) ที่พบว่า การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค การจัดแผนผังตลาด การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมและการตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตลาดการค้าชายแดน บริเวณจุดผ่อนปรนช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์

2.3.4 การพัฒนาศักยภาพการค้าชายแดน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา การพัฒนาการค้าชายแดนโดยหน่วยงานของรัฐบาล การพัฒนาด่านการค้าชายแดนสู่ระดับสากล การกระตุ้นการลงทุนการค้าชายแดน และการส่งเสริมการเข้าไปลงทุนในประเทศกัมพูชา เนื่องจากการจะสร้างความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องให้กับการค้าชายแดน รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่กระชับระหว่างสองประเทศได้นั้นต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐของทั้งสองประเทศระดับนโยบายเพื่อขับเคลื่อนในการดำเนินการต่าง ๆ ที่สำคัญทั้งในด้านความร่วมมือ การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ จากภาครัฐ การยกระดับด่านการค้าชายแดน การกระตุ้นและการส่งเสริมการลงทุน สอดคล้องกับการศึกษาของ Pumreuang (2016 : 134-135) ที่พบว่า การส่งเสริมการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน และการส่งเสริมการเปิดตลาดและพัฒนาความร่วมมือทางการค้า เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การค้าตลาดชายแดนไทย-เมียนมาร์ ด่านสิงขร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการศึกษาของ Samibat (2017 : 114-115) ที่พบว่า การสร้างหลักเกณฑ์ในการติดต่อค้าขายระหว่างประเทศให้มีความชัดเจน เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาการจัดการการค้าชายแดนและการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการของด้านการค้าชายแดนอื่น ๆ ควรนำรูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ ไปใช้หรือนำไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะด้านการค้าชายแดนที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ได้การศึกษาอย่างเป็นระบบและมีความครอบคลุมในทุกมิติ

1.2 ภาครัฐควรออกนโยบายและแผนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษให้มากกว่านี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นในบริเวณนั้น

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนของประเทศไทยและกัมพูชาควรมีการร่วมมือกันในการส่งเสริมพัฒนาการค้าชายแดนให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะข้อปฏิบัติที่มีความไม่เท่าเทียมกันและไม่ยุติธรรมของทั้งสองฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษในระยะยาว โดยเฉพาะในเรื่องผลที่ได้จากการนำรูปแบบปฏิบัติทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัยนี้

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและกัมพูชาในการส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาบริเวณช่องสง่าจังหวัดศรีสะเกษ

2.3 ควรศึกษาเรื่องการสร้างตัวชี้วัดถึงผลสัมฤทธิ์ในด้านต่าง ๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นจะได้รับจากการส่งเสริมการค้าชายแดน

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการค้าต่างประเทศ. (2557). “ศูนย์บริการข้อมูลการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน

กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์”. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=160>. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2559.

- กรมการค้าต่างประเทศ. (2558). “ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาการค้าชายแดน ปี 2558”.
[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :
http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4421&filename=index.
สืบค้น 16 สิงหาคม 2559.
- จตุตินันท์ ขวัญเนตร และเชษฐภรณ์ อรุณ. (2556). **ความร่วมมือทางการค้าชายแดน ไทย-กัมพูชา
กรณีศึกษา ตราด-เกาะกง**. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทิฆัมพร สว่างพัฒนกุล. (2559). **การปรับตัวของผู้ประกอบการการค้าชายแดนรุ่นที่สอง
กรณีศึกษา ตลาดแม่สาย-ท่าซำเหล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดวงเดือน ศรีชอดแก้ว. (2556). **ศักยภาพด้านการค้าชายแดนของผู้ประกอบการในจังหวัด
เชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพย์มณี ทองเกิด. (2554). **การจัดการเพื่อความยั่งยืนของผู้ประกอบการตามแนวชายแดนไทย-
กัมพูชา (ช่องจอม) จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- นลินทิพย์ กองคำ. (2558). **แนวทางการพัฒนาการประกอบธุรกิจในเขตการค้าชายแดนไทย-ลาว
: กรณีศึกษาผู้ประกอบการชายแดน อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้า
หลวง.
- นาดยา พุ่มเรือง. (2559). **บทบาทภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนากลยุทธ์การค้าตลาด
ชายแดนไทย-เมียนมาร์(ด่านสิงขร) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- พิทักษ์กล้า การเกษ. (2559). **การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนช่องสายตะกู
ตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภควัฒน์ จรรยาสุทธีวงศ์. (2556). **การพัฒนาด่านช่องสง่างสู่ความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา ในการ
เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการเมือง
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- มณีรัตน์ การรักษ์. (2558, มกราคม-เมษายน). “การพัฒนาตลาดการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษาตลาดการค้าชายแดนช่องจอม จังหวัดสุรินทร์”. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**. 5(1) : 35-43.
- ยูวดี สามิบัติ. (2560). **นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดนและการลงทุนเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดหนองคาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภลักษณ์ จิรรัตน์สถิต. (2560). **ปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจการค้าชายแดนบริเวณชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- สำนักงานพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ. (2562). **ข้อมูลการค้าชายแดนไทย-กัมพูชาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ณ จุดผ่านแดนถาวรช่องสง่า อ.ภูสิงห์ จ.ศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดศรีสะเกษ.

Hummels, D. L., and Schaur, G. (2013). “Time as a trade barrier”. **American Economic Review**. 103(7) : 2935-2959.

Translated Thai References

- Chanyasuthiwong, P. (2013). **The Development of Chong Sa-ngam Permanent Border Checkpoint in Foresting to the Thai-Cambodian Relationship for the Realization of the Asean Economic Community**. Doctor of Philosophy (Politics). Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Department of Foreign Trade. (2014). “Trade Information Service Center with neighboring countries Department of Foreign Trade Ministry of Commerce.” [Online] Available : <http://www.dft.go.th/Default.aspx?tabid=160>. Retrieved July 1, 2016. [In Thai]
- Department of Foreign Trade. (2015). “Strategy for promotion and development of border trade in 2015”. [Online] Available : http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=4421&filename=index. Retrieved August 16, 2016. [In Thai]

- Jirratsathit, S. (2017). **Success Factors of Border Trade Business along Thai Northern Border Area**. Doctor of Philosophy (Business Administration). Mae FahLuang University. [In Thai]
- Kanrak, M. (2015, January-April). "Development of Thailand–Cambodia Border Trade Market : A Case Study in Chong Jom Border Trade Market, Surin Province". **NakhonPhanom University Journal**. 5(1) : 35-43. [In Thai]
- Karaket, P. (2016). **Border Market Development at SaiTaku Check Point in Jantobphet Sub-district, Ban Kruat District, Buriram Province**. Master of Public Administration. BuriramRajabhat University. [In Thai]
- Kongkham, N. (2015). **Guideline for Business Development at the Border Area: A Case Study of Border Entrepreneur, Phu Sang District, Phayao Province**. Master of Business Administration (Logistics and Supply Chain Management). Mae FahLuang University. [In Thai]
- Kwunnate, J and Orachun, C. (2013). **Trade Cooperation Thailand – Cambodia Case Study of Trat – Koh Kong**. Chanthaburi : RambhaiBarniRajabhat University. [In Thai]
- Pumreuang, N. (2016). **The Roles of Public and Private Sectors in Promoting Strategy for Thai-Myanmar Border Trade (Dan Sing Khon) in PrachuapKhiri Khan Province**. Master of Public Administration. PhetchaburiRajabhat University. [In Thai]
- Samibat, Y. (2017). **Thai Government Policies and Measures for Managing Border Trade and Investment at the Special Economic Zone in NongKhai Province**. Master of Political Science. Ramkhamhaeng University. [In Thai]
- Sawangphatthanakul, T. (2016). **Adaptation of Second-Generation Border-trade Entrepreneur: A Case Study of Maesai-Tachiek Market**. Master of Economics. Chiang Mai University. [In Thai]
- Shikodkaew, D. (2013). **The Cross-border Trade Potential of Entrepreneurs in Chiang Rai Province**. Master of Business Administration. SukhothaiThammathirat Open University. [In Thai]

- Srisaket Provincial Commercial Office. (2019). **Thai-Cambodian border trade information in the responsible area at the permanent border crossing, Chong Sa Ngam, Phu Sing District, Sisaket Province.** Srisaket:Srisaket Provincial Commercial Office. [In Thai]
- Tongkead, T. (2011). **Sustainability Management of the Enterprises at Thailand-Cambodia Border (Chong Chom) in Surin Province.** Master of Business Administration. SurindraRajabhat University. [In Thai]